

2013-2015

PET ASSISTED THERAPY (PAT) LEARNING WITH THEM

Lifelong
Learning
Programme

PARTNERORGANISATSIOONID:

- ✓ **Centro de Educacion Especial Dr Fernando Arce**, Hispaania
- ✓ **Jo Uton Lohaton Alapitvany**, Ungari
- ✓ **Asociatia Partes**, Rumeenia
- ✓ **La Tela di Carlotta**, Itaalia
- ✓ **Equilibre MTÜ**, Eesti
- ✓ **Leedu meremuuseum**, Leedu
- ✓ **Red2Green**, Suurbritannia

[Escribir el nombre de la compañía]

TÄNUAVALDUSED

Avaldame tänu kõikidele kolleegidele projekti partnerorganisatsioonidest nende hoolivuse, kannatlikkuse ja suurepärase atmosfääri loomise eest, mis võimaldas meil selle projekti ühiselt lõpule viia.

Soovime tänada kõiki, kes jagasid oma uuringuid, teadmisi ja praktilisi oskusi ning kes täiendasid kannatlikult meie kirjutisi ning toetasid meie tööd finantsiliselt.

Täname ka kõiki neid, kes on olnud seotud meie projektiga ja toetanud meie tegevusi. Ilma teieta poleks seda projekti aset leidnud.

Oleme tänulikud kõikidele partneritele kõikide nende meeldivate kohtumiste eest.

Samuti ei saa mainimata jätta ka mitte loomi (koeri, delfiine, hobuseid ja eesleid), sest ilma nende kaasabitajata ei oleks sellel käsiraamatul mõtet.

Aitäh!!!

PROJEKTI TAUST

Projekti toetas Euroopa Komisjon läbi Gruntvigi õpikoostöö ja elukestva õppe programmi. Projekti kestvusperiood oli august 2013 - juuli 2015.

Projekt kaasas seitset Euroopa Liidu riiki. Iga riik jagas teistega oma teadmisi ja kogemusi eesmärgiga arendada loomateraapia põhimõtete ja meetodite rakendamist töös erivajadustega inimestega. Kõik projektipartnerid kaasavad terapeutilistel eesmärkidel oma praktikas loomi. Osadel partneritel on põhjalikumalt väljatöötatud programmid kui teistel. Kõik partnerid tunnistavad, et loomade kaasamine on märkimisväärne lisaväärtus nende poolt pakutavatele teenustele ja loodavad, et läbi oma kogemuste jagamise muutub loomade kaasamine inimeste hüvanguks üha teadlikumaks valikuks ühiskonnas.

Partnerluse **eesmärgid** olid järgmised:

1. Leida Euroopa parimad kogemused ja meetodid, mida rakendatakse loomadega sekkumistel erivajadustega inimeste hüvanguks.
2. Luua toetavad õppevahendid (käsiraamat ja filmiklipid) spetsialistidele, pakkudes ideid loomade kaasamise osas töös erivajadustega inimestega.
3. Avalikustada koostöö tulemused nii partnerorganisatsioonidele kui spetsialistidele nii Euroopas kui kaugemal.

Loomateraapia on võrdlemisi uus meetod töös erivajadustega inimestega ning sageli puudub spetsialistidel vastav teave, tugi või õppematerjalid. Loodame, et see projekt aitab neid vajadusi teatud määral katta ning pakkuda ideid ja meetodeid nii projektis osalejatele kui ka teistele professionaalidele. Oleme teadlikud, et erinevaid terapeutilisi tugisüsteeme on palju ega eelista ühtegi konkreetset meetodit. Soovitame igaühel infoga tutvudes kujundada oma isiklik seisukoht.

Selle väikese käsiraamatu ja lühifilmide tegemisel oleme kirjeldanud meile teadaolevaid parimaid meetodeid ja kogemusi. Tutvustame erinevaid sekkumisviise – nii loomade abil läbiviidavat teraapiat, õppimist kui külastusi. Esimesel juhul on tegu spetsiifilisema lähenemisega kuhu on kaasatud väljaõppinud terapeudid, teistel juhtudel kasutatakse rohkem mitteametlikke tegevusi ja lähenemist.

Antud projekti planeerimise ja läbiviimise puhul on kaasatud ka puuetega inimesi. Kõik partnerriigid organiseerisid rahvusvahelisi kohtumisi, seminare ja konverentse, kus osalesid nii organisatsioonid kui eksperdid, kes rakendavad oma töös erinevaid sekkumisi loomade abil. Eri riike külastades tutvusime mitmete asutuste ja institutsioonidega, kes töötavad nii erivajadustega inimestega kui teraapialoomadega. Kaasasime ka kohalikke õpilasi, spetsialiste ja sidusgruppe.

Oleme tulemused teinud kättesaadavaks nii paljudele inimestele kui võimalik läbi veebi (www.grundtvigpat1.jimdo.com) ja läbi tavapärase infokanalite - kohtumised, pressiteated ja üritused. Projekti vältel on kasu saanud paljud erivajadustega inimesed, kes vajavad regulaarset ja efektiivset toetust, mis aitaks vähendada sotsiaalset isolatsiooni ning toetada nende arengut ja aktiivset osalemist ühiskonnas.

PROJEKTI PARTNERID

1. C.E.E. Dr. Fernando Arce (Torrelavega-Cantabria, Hispaania)

C.E.E. Dr. Fernando Arce on erivajadustega lastele suunatud erakool Torrelavegas (Cantabria), 65 000 elanikuga tööstuslinnas Hispaania põhjaosas. Meil on 11 üksust (1 - algharidus, 7 - põhiharidus, 1 - üleminek täiskasvanuikka ja 2 - kutseõppeprogramm) 90 õpilasega vanuses 3 kuni 25 aastat. Pakume ka erinevaid teenuseid: transport, toetatud elamine, kõneteraapia, füsioteraapia, sotsiaaltöö ja nõustamine. Personali hulka kuulub 15 õpetajat, 5 hooldajat, kaks kõneterapeuti, üks füsioterapeut, üks nõustaja ja üks sotsiaaltöötaja.

2. Jó Uton-Lóháton Alapítvány (Szentes, Ungari)

Meie missiooniks on jõuda erivajadustega inimeste reaalse kaasamiseni, tagades neile seeläbi ka võrdsed tingimused ja parema elukvaliteedi. Meie organisatsioon pakub erivajadustega lastele, noorukitele ja täiskasvanutele võimalust areneda läbi hipoteraapia. Võimaldame oma ratsanikel osaleda festivalidel ja võistlustel. Toetame ratsanikke neis tegevustes eesmärgiga populariseerida puuetega inimeste sporti, tervislikku eluviisi ja loomade eest hoolitsemist. Lisaks organiseerime peredele, spetsialistidele ja vabatahtlikele suvelaagreid, seminare ja töötubasid. Koolitame täiskasvanuid toetama puuetega inimesi, et nad saaksid meie organisatsioonis abiks olla.

Pakume oma praktikantidele motiveerivat keskkonda - lapsi, kes vajavad abi; talli loomadega ja koostöövalmis personali - see tõstab nende enesekindlust, suhtlemisoskusi ja tõstab teadlikkust. Oleme üks 70 keskusest üle maailma – ainuke Ungaris - mille personal on koolitatud ja sertifitseeritud *SpiritHorse International* poolt. *SpiritHorse International* on välja töötanud spetsiaalsed terapeutilise ratsutamise meetodi. Pakutakse ka kvaliteedi kontrolli ja jätkuvat täiendõpet.

3. Asociatia Partes (Baia Mare, Rumeenia)

Tegu on väga noore organisatsiooniga. Meie liikmed on sotsiaalabi spetsialistid, kes töötavad puuetega inimestega ning kes on huvitatud uute ideedega eksperimenteerimisest. Eesmärgiks on pakkuda inimestele võimalust aktiivselt osaleda kogukonna elus võimaldades neile vastutust, osalust ja kodanikualgatust.

4. Centro interventi assistiti con gli animali olistico (c.i.a.o.) “la tela di carlotta” (Schio-Vicenza, Itaalia)

Ühenduse eesmärgiks on süvendada loomateraapia-alaseid teadmisi, arendada erinevaid sekkumisviise ning praktiseerida ja arendada loomateraapiat nii hariduslikul kui psühhoteraapia-alasel suunal. Viime läbi uuringuid ja organiseerime koolitusi loomateraapia erinevate sekkumisvormide osas eesmärgiga jagada nii väärtuslikku informatsiooni kui mitmekülgseid kogemusi. Peame oluliseks tõsta ühiskonna teadlikkust läbi konverentside, seminaride ja arutelude korraldamise. Teeme koostööd nii riiklike kui erasektoris kuuluvate asutustega Itaalias ja mujal maailmas.

5. Equilibre MTÜ (Roosna-Alliku vald, Eesti)

Equilibre MTÜ arendab ratsutamisteraapia psühhosotsiaalset suunda. Meil on ametlik koostöö Järvamaa haiglaga ning meie terapeut kuulub haigla rehabilitatsioonimeeskonda kui psühholoogiline nõustaja / ratsutamisterapeut. Enamus meie kliente tuleb rehabilitatsiooniprogrammi kaudu. Peamine sihtgrupp on emotsionaal-käitumuslike probleemidega lapsed, aga diagnoose on erinevaid: autism, intellektipuue, arenguhäired. Samuti teeme tööd ka lapsevanematega, kes on sageli lapse erivajadustest tingituna jõudnud emotsionaalse läbipõlemiseni.

6. Leedu meremuuseum (Klaipėda, Leedu)

Leedu meremuuseum on riiklik asutus, mis pakub alates aastast 2001 erivajadustega inimestele delfiiniteraapiat. Aastatel 2003-2006, koostöös Klaipėda meremeestehaigla ja Klaipėda ülikooliga viidi läbi biomeditsiiniline uuring delfiiniteraapia mõju kohta autistlike laste puhul. Aastatel 2007-2011 uuriti delfiiniteraapia mõju tserebraalparalüüsi diagnoosiga laste peredele. Delfiiniteraapia on tõenduspõhine ja tervise parendamisele orienteeritud sekkumine. Tänapäeval kasutatavale metoodikale pandi alus ühisuuringu käigus, mille viisid läbi mitmed spetsialistid: sotsiaaltöötajad, rehabilitatsioonitöötaja, psühhiaater ja psühholoog. Spetsiifiline individuaalne sekkumisprogramm on välja töötatud dr Brigita Kreiviniene poolt (Klaipėda University, tervishoiu instituut) ning sealjuures on teaduskonsultandiks prof dr Mindaugas Rugevičius (Klaipėda University, kasvatusteaduste instituut). Klientidega töötavad otseselt delfiinitreener, sotsiaaltöötaja, psühholoog ja füsioterapeut. Lisaks on võimalik osaleda liivateraapia, kunstiteraapia, sensoorse integratsiooni, tantsu ja draama programmides. Vajadusel organiseeritakse lapsevanematele tugigruppe. Üliõpilased ja spetsialistid võivad käia praktiliselt, osaleda erinevatel kursustel ja õppeprogrammides. Delfiiniteraapia kliendid on tavaliselt vanuses 5-15 aastat, kuid olemas on ka eriprogrammid täiskasvanud intellektipuudega klientidele. Igal aastal korraldatakse spetsiaalseid grupiteraapiaprogramme erinevatele riskigruppidele. Aastast 2001 on töötatud järgmiste diagnoosidega: autism, aspergeri sündroom, downi sündroom, tserebraalparalüüs, Landau Clefneri sündroom, emotsionaalsed probleemid, enurees, seksuaalne väärkohtlemine ning sünnitusjärgne depressioon.

7. Red2Green. (Cambridge, Suurbritannia)

Meie asutus pakub Cambridge'i lähistel erivajadustega inimestele erinevaid võimalusi nende arengu toetamisel. 32 inimesest koosnev personal ja 50 vabatahtlikku on abiks 300 inimesele. Pakume innovatiivseid ja personaalseid tugiteenuseid turvalises keskkonnas. Teeme koostööd nii rahvusvaheliste kui kohalike partneritega, kes jagavad meie soovi toetada klientide heaolu nii praegu kui tulevikus. Aitame klientidel saada üle takistustest, teadmatusest ja hirmudest, mis seotud nende arengueesmärkide saavutamise, tagamaks neile nii füüsilist kui psühholoogilist heaolu. Pakume erinevaid programme: autismispektrihäiretega inimestele mõeldud sotsiaalne õppeprogramm; tugevate õpiraskustega inimestele mõeldud stimuleeriv ja arendav tugiprogramm. Kliendid osalevad sellistes tegevustes nagu teatriring, arvutiring, ujumine, kokandus, Tai Chi ja kogukondlikud külastused, sh väljasõidud aiandisse. Kuigi asutusel pole kohapeal loomi, kutsume vahel külla organisatsioone, kes võimaldavad meie klientidel turvaliselt erinevate loomadega suhelda.

MIDA OLEME OMA PARTNERITELT ÕPPINUD?

- Oluline on mõista iga partneri ekspertiisi ja perspektiivi.
- Kokkuleppele jõudmine võib olla raske, eriti nii suure hulga partneritega, aga konstruktiivsetest vestlustest on abi.
- Tuleb mõista teiste kultuuride, institutsioonide ja inimeste eripärasid, luua sõprussuhteid.
- Tuleb väärtustada inimesi, keda oleme kohanud. Tore on tutvustada neile oma maad ja organisatsiooni, samuti nautida omakorda nende külalishulka.
- On teraapiaid, kus looma peetakse kaas-terapeudiks.
- On teraapiaid, kus loom on motivaator ja abistaja.
- Sarnastel teraapiatel on erinevaid nimesid.
- Osades riikides saavad teraapiat teha vaid koolitatud ja litsentseeritud terapeudid väga spetsiifilistes tingimustes ka seda alles peale ametliku organisatsiooni poolt läbi viidud kohustusliku litsentseerimis-testi (kas ühekordse või perioodilise) läbimist.
- Osades riikides peab ka loom olema eelnevalt treenitud, testitud ja litsentseeritud.
- Osades maades võib loomaterapiat teha sisuliselt kes iganes (kui neil on kliente...)
- Teraapiaid ja loomi kaasavaid tegevusi saab läbi viia väga erinevate loomade, roomajate ja lindudega.
- Loomaterapia valdkonna vastu on suur ja üha kasvav professionaalne huvi.
- Tuleb jagada omandatud teadmisi ja häid praktikaid eri riikide ja eri valdkonna spetsialistide vahel.

MILLISEID TULEMUSI ME VÕIME LOOMADEGA TÖÖTAMISEL OODATA?

Hispaanias täheldati patsientide suurenenud osalust grupiteraapias ja muutusi patsientide käitumises. Praktilisi oskusi (hügieen ja enese eest hoolitsemine) oli lihtsam käsitleda koerte juuresolekul, eriti just vaimsete probleemidega patsientide puhul.

Loomaterapia aitab inimestel arendada sotsiaalseid oskusi. Aitab klientidel aru saada, et oskusi, mida õpiti teraapiasessioonis koos loomaga, saab rakendada ka pärast sessiooni lõppu teistes situatsioonides.

Teraapialooma ja terapeudi suhe võib olla kliendi jaoks terve suhte mudeliks. Loomade kohalolek mõjub rahustavalt ja aitab kiiremini luua usaldusliku suhte terapeudi ja kliendi vahel. Loomade liigiomased instinktiivsed võimed (eriti hobustel ja koertel) aitavad neil nähtavale tuua inimsuhete puhul olulisi sotsiaalseid märke ja vihjeid. Terapeut saab seda infot töödeldes aidata kliendil näha, kuidas viimase käitumine teisi reaalses maailmas mõjutab.

Sekkumiste efektiivsuse hindamise puhul võib abi olla järgmistest aspektidest:

- Tegevuste arengu ja eesmärkide saavutamine
- Sessioonide jäädvustamine videol ja fotodel
- Programmi järgivate õpilaste tegeliku progressi kaardistamine
- Uurida, milline on üldine rahulolu tulemustega
- Jälgida keskendumis- ja rahunemisvõime kasvu, vähenenud stressi ja ärevustaset
- Õppija kogemuse paranemise hindamine sisemise ja välimise motivatsiooni järgi
- Koordinatsiooni ja täpse liigutusvõime paranemine
- Loomade eest hoolitsemise arenemine
- Paranenud suhtlemine ja suhtlustahe
- Positiivne ja austav suhtumine teistesse
- Paranenud sotsiaalsed suhted õppijate ja loomade vahel

KUIDAS JÄTKAVAD PARTNERID PROJEKTI LÕPPEDES?

Hispaania

Loomateraapia on siin veel üsna uus valdkond, aga iga aastaga kasvab selle populaarsus – üha enam ülikoole pakub loomateraapia-alast väljaõpet, on tekkinud ka rohkem loomateraapiaga seotud ühinguid, mis selleteemalist teavet jagavad.

Terapeudid ja potentsiaalsed kliendid küsivad sageli, et miks on loomateraapia võrreldes tavapärase jutustavate teraapiavormidega kasulikum. Skeptikud küsivad omakorda, et miks on nii vähe uuringuid, mis kinnitaksid loomateraapia kasulikkust. Meie arvates on inimeste lugudest tulenevat infot ja juhtumiuuringuid juba päris palju, kuid vaja oleks laiaulatuslikke pika-ajalisi uuringuid.

Me töötame kahes valdkonnas – kõneteraapia ja füsioteraapia koertega. Üritame arendada neid valdkondi kirjutades artikleid, osaledes ettekannetega konverentsidel, õpetades neid teraapiavorme ülikoolides ja aidates üliõpilastel loomateraapia-alaseid lõputöid teha. Kuigi uurimistöid on veel vahe, tuleb neid iga aastaga juurde. Paljud teadlased mainivad oksüdootsiini, mis on väga oluline hormoon, mõjutades inimeste ja loomade vahelist suhtlemist. See hormoon võib olla põhjuseks, miks nt pärast loomateraapia sessiooni laste käitumine paraneb ja vanemate dementsete inimeste depressioon väheneb.

Üks meie teraapiate innovatiivsemaid aspekte on “erilise assistendi” kaasamine. Meie sessioonides on 5 osapoolt: spetsialist, patsient, koer, koerajuht ja erivajadustega õpilane (“eriline assistent”), kes vajaduse korral abistab patsienti või koerajuhti. Me oleme seda mudelit kasutanud 3 aastat ja saanud väga häid tulemusi – sedalaadi töö tõstab meie “eriliste assistentide” enesehinnangut ja motivatsiooni, mis on väga olulised nende arengus.

Eesti

Equilibre MTÜ on loonud viimaste aastate jooksul Kesk-Eestisse väikese ratsutamisteraapia keskuse. Kuigi peamine töö käib hobustega, kaasatakse vajadusel ka väiksemaid loomi. Lisaks hobustele ja ponidele elavad territooriumil veel ka eeslid, kitsed, jänessed, kodulinnud, kassid ja koerad, kes sageli toimivad terapeudi abilistena, aidates kliendil muutuda kogu protsessi osas usalduslikumaks enne kui hobustele lähenetakse. Näiteks mitmed autislikud lapsed ootavad eelkõige kohtumist kanadega enne kui on nõus ponied või hobustega edasi toimetama. Antud projekti tulemusena on ühingul mitmeid uusi ideid, kuidas just väikeloomi rohkem oma töösse integreerida.

Teise olulise asjaoluna saab välja tuua, et kohtumine projektipartneritega ning nende meetoodika ja kogemustega tutvumine on andnud Eestile tervikuna suure tõuke arendamiseks koerte kaasamist erinevatel terapeutilistel eesmärkidel. Viimase ja mitte vähemtähtsa tulemusena saame nimetada loomateraapia arendamist ülikoolide vahelise rahvusvahelise koostööna – seda nii õppekava väljatöötamise kui uuringute ja edasise koostöö planeerimise näol.

Ungari

Ungaris on väga efektiivne ja hästi toimiv hipoteraapia süsteem: koolitatakse nii terapeuti, assistenti kui ka hobust. See tagab kvaliteetse teenuse suurele hulgale inimestele. Hobuseid treenitakse traditsioonilisel meetodil. Antud projekti ühe suurima kasutegurina saame välja tuua partnerriikidelt

õpitud loomuliku hobukäsitlemise aluseid, mis on oluliselt loomasõbralikum lähenemine ja mille tulemusena on meie hobused palju koostööaltimad.

Hipoteraapia alal on Ungaris töötatud juba üle 15 aasta. Spetsialistidel peab olema vastav kvalifikatsioon. Haridus sisaldab nii teooriat kui ka praktikat. Terapeutidel peavad olema nii oskused kui kogemused tegelemaks klientide erinevate vajaduste ja kõigi väljakutsetega selles töös.

Valdkonnad:

- Hipoteraapia
- Erivajadustega inimeste ratsutamine ja voltižeerimine
- Psühhoteraapia hobuste abil
- Pararatsutamine

Hipoteraapia on füsioteraapiline lähenemine füüsiliste puuetega inimestele. Hipoteraapiat praktiseerivad spetsialistid peavad omama füsioterapeudi kraadi ja olema läbinud täiendõppe ratsutamisteraapias.

Erivajadustega inimeste ratsutamist ja voltižeerimist kasutatakse erivajadustega inimeste raviks ja arenguks. Teraapia on individuaalne, üles ehitatud vastavalt inimese vajadustele ja võimetele ning kaasab lisaks ratsutamisele ka kõiki muid ratsutamisega seotud tegevusi. Spetsialistil peab olema erivajadustega õpetaja kraad ja ratsutamis-terapeudi väljaõpe.

Psühhoteraapia hobuste abil toimub kolmnurgas – hobune, patsient ja terapeut, kus hobune toetab teraapiaprotsessi olles nõ kaasterapeudiks. Spetsialistid on psühhoterapeudid, kes on läbinud täiendusõppe ratsutamisteraapias.

Pararatsutamine on sportlik tegevus, kus hobune ja ratsanik valmistuvad koos ette sportlikeks väljakutseteks.

Ala-valdkondadeks on:

- Võistlussport
- Harrastussport – eesmärgiks on vaba aja mõtestatud sisustamine

Rumeenia

Loomateraapia sessioonide ajal ja ka pärast sessioone oleme tähele pannud mitmeid olulisi tulemusi ja muutusi nende puuetega inimeste puhul, kes sessioonides osalesid. Kõiki neid muutusi märkasid ja tunnistasid nii terapeudid, kliendi pere, klient ise ja ka teised spetsialistid, kes temaga töötasid. Siin on mõned positiivsed muutused, mida oleme loomateraapia käigus täheldanud:

- paranenud rüht ja tasakaal
- paranenud kõnnimuster
- isikliku ja sotsiaalse vastutuse areng
- parem kõne
- paranenud suhtlusvõime
- avatus ja soov teistega suhelda
- oluliselt kasvas motivatsioon ja tahtmine teha etteantud tegevusi ja töid
- paranenud meeleolu ja heaolutunne
- suurem huvi
- füüsilise võimekuse kasv
- vaimse võimekuse areng
- paremad tulemused koolis
- teatud elevus käitumises, eriti oodates loomateraapia sessiooni
- õpivõime kasv

Itaalia

Viimaste aastakümnete jooksul on inimeste ja loomade vaheline suhe Itaalias oluliselt muutunud. Kasvanud on arusaam, et lapsed, vanurid ja vaimsete ning füüsiliste probleemidega inimesed võivad saada suurt kasu loomadega suhtlemisest.

Lemmikloomadega koos elamine võib tuua kasu kogu ühiskonnale ja loomad võivad olla ka olulisteks vahendajateks nii haridusprotsessis kui terapeutilises rehabilitatsioonis. Loomadeteraapiat puudutava info levimine nii avalikus kui ka erasektoris on aluse pannud eetiliste, professionaalsete ja seaduslike arutluste protsessidele.

Sellest on välja kasvanud kaks olulist sündmust: Loomateraapia Rahvusliku Teabekeskuse loomine ja Rahvuslike Juhiste sisseseadmine. Rahvuslik Teabekeskus on Tervishoiuministeeriumi poolt loodud avalik organ, mille eesmärgiks on:

1. rahvuslike ja rahvusvaheliste teaduskogemuste täiustamine, et tunnustada loomadega sekkumiste tähtsust tervishoiuvaldkonnas;
2. standardiseeritud sekkumisprotokollide valideerimine, et akrediteerida töömeetodid kasutajate ja patsientide jaoks;
3. tõsta teadlikkust nende meetodite kasutamisest spetsiifilistes sihtrühmades (nt vanurid, autistid, intellektipuudega inimesed, neuromotoorsete probleemidega patsiendid, jne);
4. uurimistöde edendamine, et standardiseerida kontroll-protokollid teraapialoomade tervise ja käitumise jälgimiseks.

Rahvuslikud Juhised anti välja 23.03, 2015, eesmärgiga tagada õigete protseduuride kasutamine, kaitsmaks nii looma kui ka kliendi tervist ja heaolu:

1. defineerida tegevusstandardid tagamaks korrektse ja ühtse süsteemi rakendamist üle kogu riigi;
2. määratleda professionaalide ja spetsialistide tegevused ja vastutus seoses nende osalusega projektides, kus kasutatakse loomi terapeutilises rehabilitatsioonis, hariduse ja vaba-aja veetmise eesmärgil;
3. töötada välja õppekavad, mis võimaldavad täiendõpet spetsialistidele, kes peaksid olema kursis erinevate võimalustega, mida pakuvad sekkumised loomadega.

Leedu

Leedu meremuuseum on mittetulundusühing, mis kuulub Leedu vabariigi kultuuriministeeriumile. Delfinaarium rajati aastal 1994 ning esimesed teraapiasessioonid algasid 2001. Juba esimestelt sessioonidelt saadud tagasiside näitas delfiiniteraapia positiivset mõju sügava puudega lastele. Seetõttu otsustati alustada teadusuuringutega, mille tarvis saadi ka eetikakomiteelt luba. Keskkonnaministeerium andis omakorda loa delfiine neis uuringutes kasutada. Uuringu tulemusena seadis Meremuuseum teaduspõhise delfiiniteraapia programmi arendamise üheks oma peamiseks eesmärgiks. Teraapia peab olema loomulik suhtlemine inimeste ja delfiinide vahel, nii et seda ei tingita ei toidu ega treeninguga. **Tänu teaduslikule lähenemisele ja tehtud uuringutele kinnitas Leedu tervishoiuministeerium delfiiniteraapia kui ametliku sekkumisvormi.** Kõik delfiiniteraapia sessioonid on üles ehitatud ja läbi viidud koostöös Klaipeda ülikooli teadlastega. Delfiiniteraapia keskus on alati avatud praktikantidele, uurimistöödele, koostööle nii loomateraapia kui teiste erialade spetsialistidega. Hetkel pakub keskus delfiiniteraapiat, hariduslikke programme roomajatega, liivateraapiat, kunstiteraapiat, keraamikat, füsioteraapiat, sensoorse integratsiooni teraapiat (snoozelen).

Suurbritannia

Me kavatseme edaspidigi kaasata oma töös erivajadustega inimestega ka loomi. Meie territooriumil elav koer Dylan tegeleb nüüdsest oluliselt rohkem meie klientidega ja peale vastavat väljaõpet saab temastki teraapiakoer. Uurime koostöövõimalusi Cambridge'i ülikooliga, et pakkuda loomateraapia sessioone õpilastele, kel diagnoositud aspergeri sündroom. Selle projekti tulemusena oleme oluliselt teadlikumad potentsiaalid, mida hõlmab endas loomade kaasamine ja loodame kasutada selle valdkonna kõiki võimalusi.

SELLE KÄSIRAAMATU AUTORID

Hispaania

Ana Mª Riaño Galán
Fco. Javier Pérez de la Vega
Juan Ignacio Gómez Iruretagoyena

Eesti

Hele Aluste
Sven Aluste

Ungari

Iren Kezsmarkine Piti
Agnes Kesmarki

Itaalia

Michela Romano
Ivano Scorzato
Chiara Menardi
Alessandra Pegoraro
Cristina Frigo

Leedu

Brigita Kreiviniene
Rūta Žilienė
Photo: Alfonsas Mažūnas

Rumeenia

Daniel Filipas
Andrada Craciun
Alexandru Sabau (Jr.)

Suurbritannia

Ruth Rogers
Sharon Burrows

Kui soovite lisainformatsiooni

<http://grundtvigpat1.jimdo.com/>

<http://grundtvigprojectpat.blogspot.com.es/p/meetings.html>

<http://suririga.blogspot.com>

<http://www.animalassistedintervention.org/>

<http://www.en.esaat.org/>

Kuna projektipartnerid ei saa hinnata, jälgida ega sertifitseerida loomateraapia alal tehtavat tööd ei Euroopas ega mujal maailmas, ei saa me siinkohal ka soovitada konkreetseid kohti, kuhu pöörduda, et sedalaadi teraapiatest või sekkumistest abi saada.

Antud kirjutükk väljendab vaid autorite seisukohti. Euroopa Komisjon ja selle agenduurid ei vastuta mingil moel ei selle sisu eest ega selle eest, mil moel seda informatsiooni kasutatakse. Kõik õigused kuuluvad partnerorganisatsioonidele. Vastavalt Euroopa Komisoni reeglitele on kogu info, mis puudutab komisjoni poolt rahastatud projekti tulemusi, tasuta ja avalik. Siiski kui soovite antud kirjutisest saadud infot mingil moel kasutada, pöörduge loa saamiseks projekti partnerite poole. Sellega kaasneb ka kohustus viidata saadud materjali allikale. Kirjatükis leiduvate fotode osas on projektipartnerid saanud loa neid kasutada, kuid kõikidel teistel palume neid mitte kasutada.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Grundtvig Learning Partnership Project

This project has been funded with support from the European Commission.

This publication/communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.